

**Jacek Przeniosło, Jerzy Kolendo, A.
Jagodziński, S. Tałuc, A. Iciek, S.
Porzeżyński**

Kartagina (Tunezja). Douar Chott

Informator Archeologiczny : badania 6, 298-299

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wznoszącej się po środku toru wyścigowego/: długość 244 m, szerokość w górnej partii 6,40 m, w dolnej 10,10 m. Analiza danych geofizycznych, a następnie sondże archeologiczne pozwoliły stwierdzić, że budowla ta składa się z dwóch murów przykrytych konstrukcją kamienną. Środek spina wypełniony był ziemią. Sondowania geoelektryczne przeprowadzone w końcu wschodnim spina wykazały, że fundamenty sięgają tu głębokości 3,50 - 4,00 m.

Budowa spina w poszczególnych partiach była zróżnicowana. Na jej powierzchni znajdowały się ślady różnych konstrukcji, między innymi basenów, których dno wyłożone było zaprawą hydrauliczną. Odsłonięte zostały również końce spina zakończone płytkimi łazami. Nisza w krańcu wschodnim obudowana była cegłą, która stanowi bardzo rzadki materiał budowlany na tym terenie. Sondowania geoelektryczne przeprowadzone we wschodniej części cyrku wykazały, że calec znajduje się tu na głębokości 5-6 metrów. Dzięki badaniom grawimetrycznym w partii wschodniej odkryto znajdujące się na głębokości: około 1,5 do 2,0 m cysternę o długości około 7 m.

W trakcie badań archeologicznych uzyskano znaczną ilość ceramiki, monety, fragmenty naczyń szklanych, zabytki metalowe oraz przedmioty kościane. Materiał był całkowicie przemieszany. Znalaziono fragmenty ceramiki pochodzące z okresu punickiego i rzymskiego. Wśród fragmentów z okresu punickiego występuje ceramika grecka, w grupie ceramiki z okresu rzymskiego znaleziono między innymi terra sigillata. Najmłodsze fragmenty z tej ostatniej grupy datowane są na lata 70 I w. n.e. Analiza wszystkich danych, uzyskanych w czasie badań na terenie cyrku w Kartaginie, pozwala stwierdzić, że obiekt ten został zbudowany w końcu I w. n.e.

Badania pozwoliły zlokalizować w pobliżu cyrku również i inne obiekty. Są to - przebiegająca na północ od cyrku decumanus VI oraz mur o szerokości 5 m., przebiegający kilkanaście metrów na południe od fasady cyrku. Jest to mur obronny wzniesiony za panowania Teodosjusza II w 425 r. We wschodnim narożniku cyrku odkryto fragmenty murów z ubitej gliny / en pisé /. Są one prawdopodobnie pozostałością fortyfikacji arabskich z XI w. n.e.

KARTAGINA / Tunezja/
Douar Chott

Polska Ekspedycja
Archeologiczno-Geofizyczna

Badania prowadził mgr Jacek Przeniosło
/IHKM PAN/ oraz doc. dr hab. Jerzy Kolendo
/UW/, mgr A. Jagodziński, mgr inż. S. Tałuc,

mgr A. Iciek, technik elektronik S. Porzeżyński
- Przedsiębiorstwo Poszukiwań Geofizycznych.
Finansowało UNESCO i Institut National d'Archeologie et d'Arts w Tunisie. Pierwszy sezon badań.
Okres rzymski i bizantyjski.

Rozległy, płaski obszar Douar Chott, podobnie jak pozostałe wolne tereny współczesnej Kartaginy, przewidziany jest, w wypadku nie stwierdzenia pod jego powierzchnią poważniejszych obiektów antycznych, pod zabudowę. Na obszarze tym w starożytności znajdowały się przedmieścia południowe rzymskiej Kartaginy. Na wszystkich jednak mapach archeologicznych teren ten stanowi "białą plamę". Zadaniem prac było stwierdzenie, jak daleko sięgała tu rzymska i bizantyjska zabudowa, jaki miała ona charakter oraz w jakim układzie katastracji znajdowały się istniejące tu konstrukcje. Przebądany tu teren metodami geofizycznymi wyniósł 10 ha. Wykonano 8000 pomiarów profilowań geoelektrycznych.

Badania skoncentrowały się głównie na niedużej wyniosłości leżącej w północno-wschodniej części badanego terenu. Stwierdzono tu istnienie monumentalnego obiektu o skomplikowanym planie. W ramach tego obiektu wyodrębnić można w narożniku północno-zachodnim masywną budowlę o wymiarach 25 m x 45 m zakończoną absydą. Przebądany obiekt znajdował się w układzie katastracji miejskiej / w miejskim układzie urbanistycznym/. Poza opisaną wyniosłość, badania tego rejonu wykazały przebieg szeregu innych murów i konstrukcji, których jednak ze względu na wykonanie zbyt rzadkich profilów pomiarowych / w stosunku do wielkiej powierzchni badanego obszaru/, nie można nawet hipotetycznie interpretować. Na podstawie badań można jedynie stwierdzić, że na terenie tym istniała nie zagęszczona zabudowa. Odkryte mury i konstrukcje leżące bardziej w kierunku południowym i wschodnim, odchylone są o 15° od kierunku przebiegu ulic / decuman / katastracji miejskiej Kartaginy/. Odchylenie to wskazuje na to, że odkryte budowle znajdowały się już poza katastracją miejską. Należy więc przypuszczać, że wyniki badań ekspedycji pozwalają wyznaczyć nieustaloną dotychczas w tym rejonie granicę południową katastracji miejskiej.

KARTAGINA / Tunezja/
Wzgórze Junony

Polaka Ekspedycja
Archeologiczno-Geofizyczna

Badania prowadził mgr Jacek Przeniosło
/IHKM PAN/ oraz doc. dr hab. Jerzy Kolendo
/UW/, mgr A. Jagodziński, mgr inż. S. Tałuc,